

Розвиток донорства крові та її компонентів є важливою соціальною необхідною справою держави.

Стаття 27 Конституції України закріплює, що «Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» [1].

Отже, аналізуючи вищевикладене, законодавець надає поняття тільки «донорства» та залишає без визначення поняття «насильницького донорства».

Аналізуючи чинне законодавство України про охорону здоров'я та донорство, склад злочину передбачений статтею 144 ККУ, пропонуємо розширити частину 1 статті 144 ККУ поняттям «насильницького донорства».

Так, під насильницьким донорством можна розуміти: «примусове вилучення крові та її компонентів у людини насильницьким, обманним шляхом, або з погрозою застосування такого насильства, небезпечним для життя чи здоров'я особи, для подальшого використання його як донора».

Список використаних джерел:

1. Конституція України – Відомості Верховної Ради (ВВР). – від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями).
2. Кримінальний кодекс України – Відомості Верховної Ради (ВВР). – від 5 квітня 2001 року № 2341-III (зі змінами та доповненнями).
3. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» – Відомості Верховної Ради (ВВР). – від 19 листопада 1992 року № 2801-XII (зі змінами та доповненнями).
4. Закон України «Про донорство крові та її компонентів» – Відомості Верховної Ради (ВВР). – від 23 червня 1995 року № 239/95-ВР (зі змінами та доповненнями).
5. Кримінальне право (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. – [2-ге вид.] – К.: «Дакор», 2013. – 786 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2014. – 1240 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 5-те вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2010. – 1234 с.

Тищенко Є.В.

здобувач,

Інститут кримінально-виконавчої служби

Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПРОФІЛАКТИКИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

У системі боротьби з наркотичною злочинністю профілактичному попередженню слід приділяти значну увагу. Адже «...можна лікувати людей, будуючи все нові й нові лікарні, а можна будувати в дитячих садках басейни й тим самим закладати основи міцного здоров'я дітей, які, ставши дорослими,

будуть менше хворіти...» [1, с. 354], так і державі простіше займатися профілактикою, та й дешевше, ніж витратити величезні кошти на розробку наукових засобів та методик лікування наркотичної залежності, боротьбу з незаконним обігом наркотиків. І тут доречно згадати відомий вислів Чезаре Беккарія: «Покарання за злочин не може бути визнано справедливим, поки для запобігання останнього закон не вжив найкращих заходів, доступних нації за даних умов» [2, с. 235], а також теза великого Вольтера про те, що запобігання злочинам є істинна юриспруденція в цивілізованому суспільстві [3, с. 103]. Профілактика наркоманії – це дуже важка багатопланова проблема, розв'язання якої можливо лише за тісної взаємодії та координації сил і засобів, задіяних у цій справі. Боротьба з наркотичною злочинністю – це міжнародна, міждержавна, міжнаціональна проблема. Усередині кожної держави вона повинна будуватися на основі науково розробленої, матеріально й концептуально обґрунтованої програми, що включає заходи політичного, соціального, економічного, медичного, морально-виховного та правового характеру.

Низка прийнятих за останні роки нормативно-правових актів і державних програм свідчить про зростання ролі профілактичних заходів боротьби з наркоманією. Водночас недостатня врегульованість питань, пов'язаних із профілактичними заходами в місцях позбавлення волі, наприклад – примусове лікування, помітно знижує ефективність протидії цьому явищу в суспільстві. У свою чергу, накопичений досвід профілактичних заходів боротьби з наркоманією обумовлює потребу в подальшому науковому аналізі зазначених питань та розробці концепції, яка могла б стати підґрунтям для створення підгалузі науки практичних засобів боротьби з цим соціально-негативним явищем.

О.М. Гумін наводить таке визначення «наркотизму» – сукупність суспільно небезпечних станів і діянь, що виявляються в злісному пияцтві (алкоголізмі), свідомому вживанні наркотиків або токсичних засобів без медичного призначення [4, с. 9]. Зазначена позиція автора співвідноситься з думкою російських колег. Так, Е. В. Міляєва, зазначає, що наркотизм – це сукупність суспільно небезпечних для суспільства дій, які виявляються у злісному вживанні алкогольних напоїв, а також у свідомому вживанні наркотиків і токсикоманичних речовин без лікарського призначення, незаконних операцій з ним, утягнення інших осіб у немедичне вживання таких засобів, а також умисне створення умов, які сприяють їх незаконному обігу [5, с. 37].

Таким чином, під наркотизмом у місцях позбавлення волі ми розуміємо – сукупність вчинених злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів та прекурсорів на території органів та установ виконання покарань. Фахівцями ВООЗ ООН зроблено висновок: якщо частка наркоманів у структурі населення держави становить 7% і більше, – це свідчить про розвиток у суспільстві незворотних процесів дегенерації населення. За даними вчених, Україна фактично «переступила» кризову межу. Наведене свідчить, що генетична безпека народу і загалом – майбутнє нашої держави перебуває на стадії самознищення [6, с. 15].

Так, на найбільш ранній стадії (дозрівання, виникнення злочинного наміру) доцільно здійснювати заходи профілактики злочинів (виховні заходи, заходи примусу). Суть профілактики злочину полягає у діяльності держави й суспільства, спрямованої проти можливого, але ще не задуманого особою злочину. Створюється обстановка, що усуває шкідливі впливи на особистість і (або) забезпечує необхідне моральне формування його особистості, а також виправлення правопорушників.

Р.М. Павленко стверджує, що запобігання проявам незаконного нарковиробництва – це комплекс оперативно-розшукових, адміністративно-правових, кримінально-правових і кримінально-процесуальних заходів, спрямованих на те, щоб позбавити нарковиробників, які готуються до злочинної діяльності, можливості довести свій задум до кінця [7, с. 114]. Наприклад І. В. Баклан здійснила підрахунок та аналіз законодавчої й нормативно-правової бази України, що визначають заходи попередження незаконного обігу наркотичних засобів, і дійшла висновку, що, використання терміна «попередження» паралельно з терміном «запобігання», є обґрунтованим і доцільним. Термін «профілактика» прийнято вважати терміном медичного походження – який тлумачиться, як система заходів, спрямована на недопущення виникнення й поширення захворювань, на охорону й зміцнення здорового фізичного розвитку населення [8, с. 33–34].

З урахуванням значення понять «попередження» та «профілактика», необхідно зауважити, що в систему попередження злочинів входять різні види діяльності, але одним із основних прийнято вважати профілактику, правопорушень. Без профілактики не може бути попередження. Попередження злочинності як явище завжди передбачає ефективну профілактику конкретних злочинів [9, с. 339]. Профілактика за своєю суттю передбачає етап попереджувальної діяльності в сфері боротьби зі злочинністю та іншими правопорушеннями у тому числі наркотизмом, пов'язаними з виявленням, усунення або нейтралізацією причин злочинності, умов, які сприяють їх учиненню.

З урахуванням законодавчих основ виправлення ресоціалізації засуджених необхідно здійснювати облік, нейтралізацію та усунення конкретних криміногенних чинників, які впливають на стан незаконного обігу наркотичних засобів в УВП. З цією метою необхідно забезпечити:

- правильність і точність визначення конкретних завдань виправлення і ресоціалізації;
- цілеспрямованість аналітичної і практичної діяльності УВП;
- врахування у процесі виправлення і ресоціалізації ефективності медико – психіатричної та психологічної допомоги;
- перекриття всіх можливих каналів надходження наркотичних засобів.

Ефективною умовою у перекритті каналів надходження наркотичних засобів є належне забезпечення процесу виконання та відбування покарань, а також єдність вимог, що висуваються до засуджених з боку всього персоналу кримінально – виконавчих установ.

Список використаних джерел:

1. Зайцев А. Дело по душе: Кто поможет найти его человеку? Нужны специалисты-психологи, социологи, но профессионалов, столь необходимых нам, практически не готовят / А. Зайцев // Известия. – 1988. – 3 мая.
2. О преступлениях и наказаниях; перевод с итальянского Ч. Беккариа / сост.: Юмашев М. Ю.; пер.: Маринин Ю. М., Черданцев Г. В. – 5-е изд., испр. и увелич. – М.: Стелс, 1995. – 304 с.
3. Криминология: учебник / Алимов С. Б., Антонян Ю. М., Бузынова С. П. и др.; под ред.: Кудрявцев В. Н., Эминов В. Е. – М.: Юристъ, 1995. – 512 с.
4. Гумін О. М. Проблеми боротьби з наркотизмом серед засуджених у виправно-трудових колоніях: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право і криминологія; кримінально-виконавче право» / О. М. Гумін. – К., 1997. – 18 с.
5. Миляева Е. В. Предупреждение наркотизма в учреждениях уголовно-исполнительной системы: дисс. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Миляева Елена Владимировна. – М., 2002. – 201 с.
6. Музика А. А. Наркоманія і незаконний обіг наркотичних засобів як злободенна проблема національної безпеки України / А. А. Музика, О. П. Горох // Протидія наркозлочинності: вітчизняний та міжнародний досвід співпраці правоохоронних та судових органів: матеріали Українсько-німецької науково-практичної конференції (м. Донецьк, 26-27 травня 2011 року). – Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. – Донецьк: ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – С. 7–12.
7. Павленко Р. М. Попередження органами внутрішніх справ незаконного виробництва наркотичних засобів та психотропних речовин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Павленко Роман Миколайович. – К., 2004. – 201 с.
8. Молодежь и наркотики: доклад исследовательской группы ВООЗ по злоупотреблению наркотиков среди молодежи / Женева, 22-28 октября 1971 г. – Женева: ВОЗ, 1974. – 59 с.
9. Аванесов Г. А. Криминология / Аванесов Г. А. – М.: Академия МВД СССР, 1984. – 500 с.

Топчий О.Ю.

викладач,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

**ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ
КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ**

Контрабанда як склад злочину розглядалась у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених: С.А. Гадойбоева, В.О. Владимірова, Ю.Г. Кісловського, М.П. Карпушина, О.М. Омельчука, О.В. Процюка, В.В. Сіленка, Ю.І. Сучкова та ін. Вагомий внесок у розробку окремих криміналістичних методик та визначення елементів криміналістичної характеристики зробили відомі вчені-криміналісти Т.В. Авер'янова, Ю.П. Аленін, О.Я. Баєв, Р.С. Белкін, В.П. Бахін, А.Ф. Волобуєв, В.Г. Гавло, В.Г. Гончаренко, В.А. Журавель, Н.І. Клименко, М.В. Салтевський, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков та ін. На рівні дисертаційних досліджень здійснювалася також й розробка методики розслідування контрабанди